

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-
КАСОВАТА ДЕЙНОСТ
ЮЛИ – СЕПТЕМВРИ 2024

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

— 145 ГОДИНИ —

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ).....	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и номинален строеж на банкнотите и разменните монети в обращение.....	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети.....	8

© Българска народна банка, 2024
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение,
единствено с изрично посочване на източника.

ISSN 2815-2662 (онлайн)

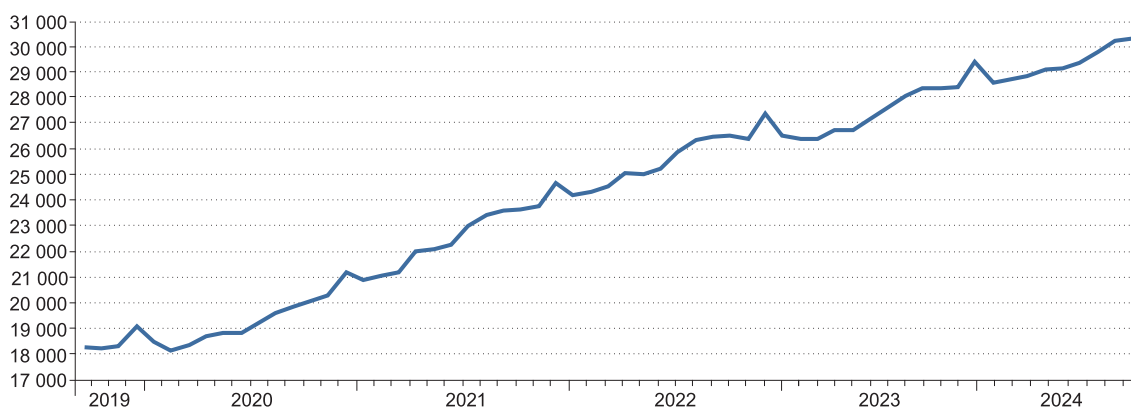
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на септември 2024 г. парите в обращение достигнаха 30 356.4 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на септември 2023 г.) те нараснаха с 6.8%, или с 1928.6 млн. лв. Спрямо съответния предходен едногодишен период увеличението им е по-ниско в процентно отношение, но по-голямо като абсолютна стойност.

Пари в обращение (септември 2019 г. – септември 2024 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През периода юли – септември 2024 г. парите в обращение се увеличиха с 942.3 млн. лв., или с 3.2% в сравнение с края на юни 2024 г. Нарастването им през третото тримесечие на 2024 г. е с 1.3 процентни пункта по-малко от отчетеното за същия период на 2023 г. И през трите месеца на третото тримесечие на 2024 г. парите в обращение отбелязаха положителен месечен растеж, като в рамките на разглеждания период той бе най-висок през август (1.5%).

Пари в обращение

(млн. лв.)

	30 септември 2023 г.	30 юни 2024 г.	30 септември 2024 г.
Пари в обращение – общо, в това число	28 427.8	29 414.0	30 356.4
Банкноти	27 846.2	28 807.2	29 739.1
Разменни монети	579.8	604.9	615.3
Възпоменателни монети	1.8	1.9	2.0

Източник: БНБ.

В края на септември 2024 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.96%, а на разменните монети – 2.03%. През третото

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., както и изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

тримесечие на годината делът на банкнотите нарасна с 0.02 процентни пункта за сметка на същото намаление на дела на разменните монети.

През третото тримесечие на 2024 г. БНБ пушна в обращение сребърна възпоменателна монета „200 години от издаването на Рибния буквар“ от серията „Българско възраждане“. В съответствие с приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2024 година“ до края на годината следва да се емитира още една нова възпоменателна монета.

Към 30 септември 2024 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на юни 2024 г.

2. Динамика и номинален строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

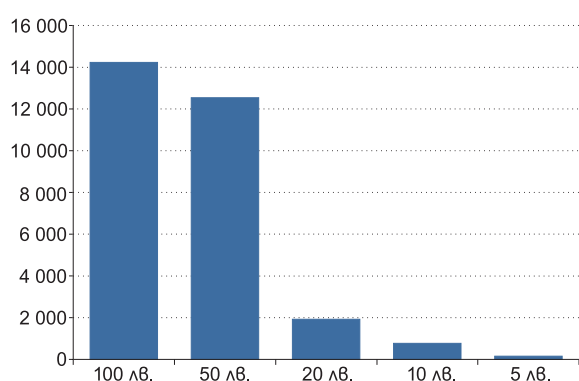
В края на септември 2024 г. в обращение са 604.9 млн. броя банкноти, които са с 2.4% повече в сравнение с края на юни 2024 г. За същия период общата им стойност нарасна с 3.2%, достигайки към 30 септември 29 695.0 млн. лв.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2024 г. е 49.09 лв., което представлява увеличение с 0.38 лв. спрямо края на второто. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.96 лв., или с 4.2%, вследствие на значително по-високия темп на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 100 лева в сравнение с останалите номинали.

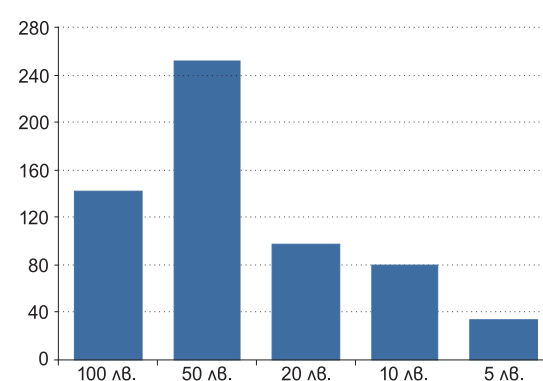
С най-голям дял (41.51%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на третото тримесечие на 2024 г. е банкнотата от 50 лева, като към 30 септември в обращение са 251.1 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.55%) е броят на банкнотите с номинал 5 лева.

Структура на банкнотите в обращение към 30 септември 2024 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на юни 2024 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на номиналите от 5, 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличението (с 0.39 процентни пункта) на дела на 50-левовете банкноти. За същия

² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинали 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

период дяловете на банкнотите с номинална стойност от 10 и 20 лева намаляха, като по-голямо (с 0.37 процентни пункта) е намалението на дела на 10-левовете банкноти.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 15.0 млн. (2.5%), а стойността им – с 1892.8 млн. лв. (6.8%). Запазва се тенденцията към нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с най-висок номинал (100 лева) и намаляване на броя от банкнотите с по-ниски номинали (10 и 20 лева). При броя на банкнотите от 5 лева е налице тенденция към бавно увеличение на темпа им на нарастване в наличнопаричното обращение, докато при тези от 50 лева се очертава противоположната тенденция към намаление на темпа им на нарастване в наличнопаричното обращение в сравнение с предходни периоди.

Спрямо края на септември 2023 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на тези от 5, 50 и 100 лева, като най-голямо е нарастването на дела на 100-левовете банкноти (с 2.35 процентни пункта). Спрямо същия период дяловете на банкнотите от 10 и 20 лева намаляха, като по-голямо (с 1.88 процентни пункта) е намалението на дела на 20-левовете банкноти.

В края на септември 2024 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 100 лева е 14 212.4 млн. лв., което е най-големият дял (47.86%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.57%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на юни 2024 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на тези от 50 и 100 лева, като по-голямо (с 0.22 процентни пункта) е нарастването при стойността на 100-левовете банкноти. Спрямо същия период дяловете на банкнотите от 10 и 20 лева намаляха, като по-голямо (с 0.19 процентни пункта) е намалението на дела по стойност при 20-левовете банкноти.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нарастване беше отчетено единствено при дела на банкнотите с номинал 100 лева – с 3.00 процентни пункта. Дяловете на номиналите от 10, 20 и 50 лева намаляха, като най-съществено е понижението на дела на банкнотите от 20 лева – с 1.08 процентни пункта (от 7.67% до 6.59%). Стойността на банкнотите от 5 лева запазва дела си от 0.57%, колкото беше и в края на септември 2023 г.

В края на септември 2024 г. в обращение са 3315.2 млн. броя разменни монети, които са с 34.2 млн. броя, или с 1.0% повече в сравнение с броя им в края на юни 2024 г. За същия период общата им стойност се увеличи с 10.4 млн. лв., или с 1.7%.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на третото тримесечие на 2024 г. е 0.19 лв. и се повишава с 0.01 лв., както спрямо края на второто тримесечие, така също и за едногодишен период.

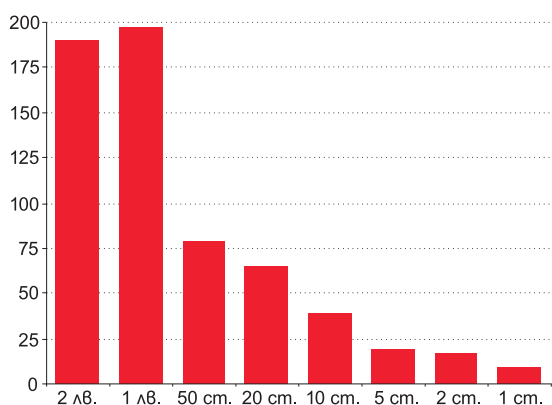
Запазва се общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. През третото тримесечие на 2024 г. най-голямо в процентно изражение (с 2.4%) е нарастването при разменната монета с номинал 50 стотинки, а най-малко (с 0.2%) е нарастването на броя на монетите от 1 стотинка.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 140.1 млн. (4.4%), а стойността им – с 35.6 млн. лв. (6.1%). На годишна база с най-бърз темп (7.6%) нараства броят на монетите с номинал 20 стотинки.

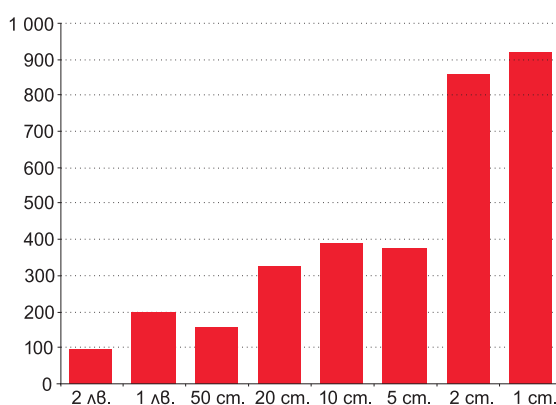
В края на септември 2024 г. в обращение са 326.1 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 22.9 млн. броя. Броят на монетите от 5, 10 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева нараства в тесен интервал – от 5.1% за монетите от 1 лев до 7.2% за монетите от 2 лева. За едногодишен период броят на разменните монети от 1 и 2 стотинки в наличнопаричното обращение се увеличи съответно с 2.4% и 3.6%.

Структура на разменните монети в обращение към 30 септември 2024 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

Най-голям дял (27.74%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на третото тримесечие на 2024 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 септември извън касите на БНБ са 919.7 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.87%) е броят на монетите от 2 лева.

В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на предходното тримесечие дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки намаляха съответно с 0.24 и 0.04 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева нараснаха в интервала от 0.01 процентни пункта за монетите от 5 стотинки до 0.10 процентни пункта за монетите от 20 стотинки.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение в интервала от 0.04 до 0.29 процентни пункта нараснаха дяловете на монетите от 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева. За същия период дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки намаляха съответно с 0.56 и 0.20 процентни пункта.

Растежът на общата стойност на разменните монети в обращение е функция на постоянно увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от най-високите номинали. Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на септември 2024 г. е 197.2 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.05%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.49%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение дяловете на номиналите от 1, 2, 5 и 10 сто-

тинки и от 1 и 2 лева намаляха в интервала от 0.01 до 0.03 процентни пункта. Спрямо същия период дяловете на монетите от 20 и 50 стотинки нараснаха съответно с 0.04 до 0.09 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение в интервала от 0.03 до 0.31 процентни пункта намаляха дяловете на монетите от 1, 2 и 5 стотинки и от 1 лев, като най-голямо е намалението при дела на монетите от 1 лев, а най-малко при тези от 5 стотинки. За същия период дяловете по стойност на разменните монети от 20 и 50 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.14, 0.02 и 0.30 процентни пункта. Делът по стойност на монетите от 10 стотинки е 6.32%, колкото беше и в края на септември 2023 г.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода юли – септември 2024 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 645 броя неистински български банкноти (в това число 283 броя циркулирали в паричното обращение). Спрямо второто тримесечие на 2024 г. те са с 236 броя повече.

Брой на неистинските български банкноти (юли – септември 2024 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	307	0	55	0	0
Циркулирали банкноти	158	62	49	13	1

Източник: БНБ.

Делът на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2024 г. е 0.0001066%.

В общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2024 г. неистински български банкноти най-голям е делът на тези от 100 лева (72.09%). Броят на задържаните 100-левови неистински банкноти представлява 0.000327% от общия брой на намиращите се в обращение в края на септември 2024 г. банкноти с този номинал. Сред останалите номинали по-голям е делът на неистинските банкноти от 20 лева – 16.12%. С най-малки дялове (съответно 0.16% и 2.02%) са задържаните неистински банкноти от 5 и 10 лева.

В периода юли – септември 2024 г. бяха регистрирани и задържани общо 11 броя неистински български разменни монети, от които 6 броя от 2 лева, 3 броя от 1 лев и 2 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на септември 2024 г. е 0.0000003%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през

третото тримесечие на 2024 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 83 броя евро циркулирали в паричното обращение, 68 броя щатски долари (в това число 56 броя циркулирали в паричното обращение) и 10 броя банкноти от други чуждестранни валути, циркулирали в паричното обращение.

III. Негодни банкноти и разменни монети³

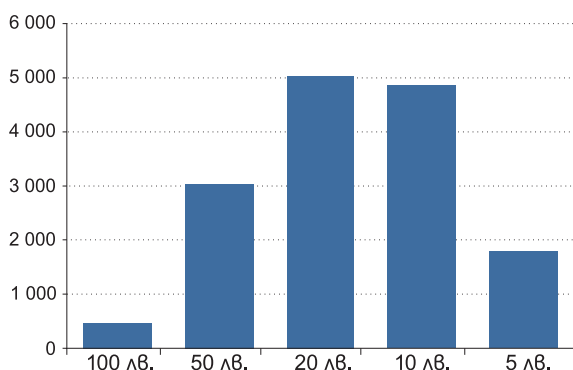
При машинната обработка на постъпилите през третото тримесечие на 2024 г. в БНБ банкноти, като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 15.2 млн. броя банкноти. Те представляват 5.29% от общия брой на обработените за отчетния период банкноти.

В резултат на машинната обработка на банкнотите през третото тримесечие на 2024 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 20 лева (33.24%), следвани от банкнотите от 10 лева (32.06%) и от 50 лева (19.90%). По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 5 и 100 лева, съответно 11.73% и 3.07%.

През третото тримесечие на 2024 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 576.4 хил. броя. Те представляват 2.69% от общия брой на обработените за отчетния период разменни монети.

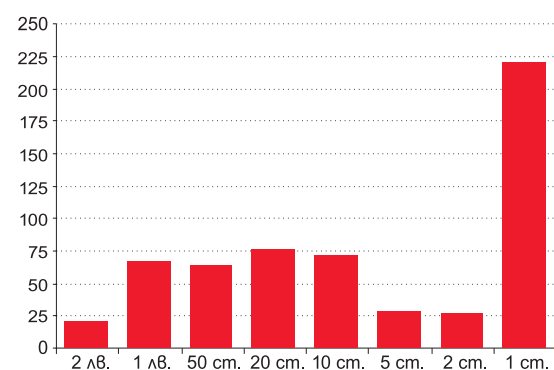
Негодни банкноти (юли – септември 2024 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (юли – септември 2024 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

С най-голям дял (38.32%) в общия брой на отделените през третото тримесечие на 2024 г. негодни разменни монети са тези с номинал 1 стотинка. По-малки са дяловете на отделените като негодни монети от 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно 12.51%, 13.17%, 11.09% и 11.58%. С най-малки дялове са отделените като негодни монети от 2 и 5 стотинки и от 2 лева, съответно 4.77%, 4.98% и 3.57%.

³ „Негодна банкнота“ е тази, която е похабена при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, с износен релеф, смачкана, с поставен знак или текст (например рисунки, подписи, надписи и др.), или с избледнели цветове.

ISSN 2815-2662 (ОНЛАЙН)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ